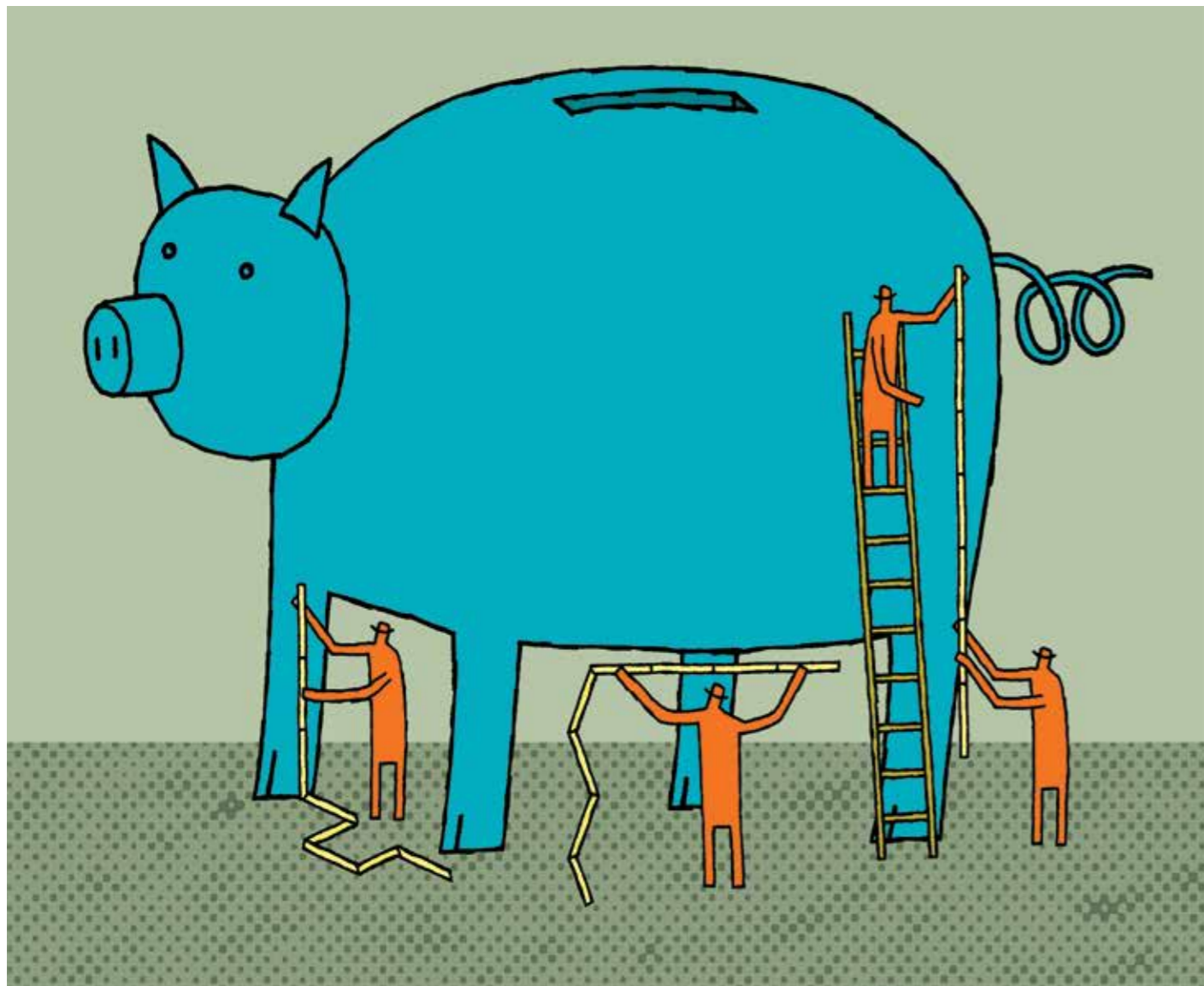

TAUPYTI NEREIKIA INVESTUOTI

BULLS PRESS IR KAROLIO BINGELIO NUOTR.

Aušra RADZEVIČIŪTĖ

Nors Lietuvoje neretai pabrėžiama, kad vos ne visi gyvename žemiau skurdo ribos, šalies bankuose – einamosiose sąskaitose ir kaip indėliai – laikoma daugiau nei 44 mlrd. litų. Viskas būtų gerai, jeigu ne palūkanų normos, kurios bent jau spalį artėjo prie nulio, tad, turint omenyje infliacijos lygį, nedarbantys pinigai ne tik kad neneša jokios naudos, bet ir nuvertėja.

PAKLAUSKIME GRYNAI HIPOTETIŠKAI: kur būtų galima padėti visus šiuos pinigus, jeigu bankai išties pradėtų nebemokėti palūkanų už indėlius arba dar blogiau – paprašytų primokėti? UAB „SEB Enskilda Lietuva“ vadovas Žyngintas Mačėnas pripažįsta, kad faktiškai Lietuvoje nėra kur investuoti tokių pinigų sumų. Jeigu milijardai imtų tekėti į nekilnojamojo turto verslą, būtų išpūstas net ne burbulas, o visas balionas. Dar galima investuoti į trečios pakopos pensijų fondus, bet tokiu atveju lietuviški pinigai būtų perinvestuojami užsienyje.

Ž. Mačėno manymu, bene vienintelis būdas „įdarbinti“ pinigus Lietuvoje – bandyti įsigyti akcijų. Tačiau ir vėl – kieno akcijų? „Vilniaus vertybinių popierių birža – „NASDAQ OMX Vilnius“ – praktiškai yra mirusi, joje iš esmės nėra ką pirkti. Reikia konstatuoti, kad buvo praleista galimybė į biržą išsiųsti valstybės valdomas įmo-

nes, tokias kaip LESTO, „Lietuvos energija“ ar net „Lietuvos geležinkeliai“. Daugelio šalių vyriausybės stengiasi į biržą išsiųsti savo valdomas stambias, lyderiaujančias bendroves, kad jų akcijų galėtų įsigyti vadinamieji mažmenininkai – tų šalių piliečiai“, – sako pašnekovas. Dar vienas variantas – dabartinių indėlininkų jungimasis ir veikimas asocijuotai. Juk jeigu vienas asmuo banke turi 20 tūkst. litų ir iš esmės su jais nieko išpūdingo nuveikti negali, tai, susivienijus tūkstančiui, galima bandyti įsigyti įmonę, logistikos sandėlį ir uždirbti pinigų.

„Bet kokių atveju situacija, kai bankai teikia mažiau paskolų, nei turi indėlių, labai pavojinga šiam sektoriui. Tai struktūrinė problema, kurią lemia ir silpnokas skolinimosi poreikis, ir itin sugriežtinti skolinimo reikalavimai“, – sako „SEB Enskilda Lietuva“ vadovas.

O ką apie investavimo galimybes mano šios srities ekspertai? Toliau pateikiame jų nuomones.

FINANSINIS REZERVAS BŪTINAS

Andrius ŠUMINAS
Klubo „Pinigų srautas“ prezidentas

„Infliacijos lygiui Lietuvoje išliekant per 3 proc., o didžiausiems šalies bankams mažinant palūkanas už indėlius (metinės palūkanos už indėlį litais – 0,2–0,7 proc.), Lietuvos žmonės priversti ieškoti kitų taupy-

mo ir investavimo alternatyvų. Reikia atkreipti dėmesį į kelis praktinius patarimus, siekiant pasirinkti tinkamiausią investavimo ar pinigų taupymo būdą. Nors dabartinės palūkanos už indėlius nepadengia infliacijos, žmogui būtina turėti finansinį rezervą, tai yra 3–6 mėnesių atlyginimo dydžio terminuotąjį ar taupomąjį indėlį. Šio indėlio lėšos būtų skirtos juodai dienai, reikalui esant jas būtų galima greitai pasiimti ir nepatirti jokie finansinio nuostolio. Patartina tokias lėšas laikyti kaip automatiškai pratešiamus 1–3 mėnesių indėlius.

Turint finansinį rezervą, patartina ilginti investavimo trukmę. Investuojant vieniems ar dvejiems metams indėlių alternatyva – Lietuvos Vyriausybės taupymo lakštai. Taupymo lakštų metinės palūkanos siekia 1,3–2,2 proc. ir priklauso nuo pasirinkto termino, taigi akivaizdu, kad tai gerokai daugiau negu siūlomos didžiausių bankų palūkanos už indėlius.

Banko atstovams suteikus reikiamos informacijos, galima pasiryžti į investicinį portfelį įtraukti struktūrizuotas finansines priemones, tai yra didžiausių Lietuvos bankų platinamus investicinius indėlius ar su akcijomis susietas obligacijas (SASO). Šie produktai suteikia galimybę uždirbti gerokai didesnes palūkanas nei už terminuotąjį indėlį ir garantuoja, kad termino pabaigoje grąžins 100 proc. investuotos sumos. Palūkanos priklauso nuo finansinio turto (akcijų kainos, akcijų indeksai, valiutos), su kuriuo yra susietos, vertės svyravimo, tad yra rizika, kad, esant nepalankiai situacijai rinkoje, šis produktas gali apskritai neuždirbti palūkanų. Šios finansinės priemonės dažniausiai būna iki 1–3 metų trukmės.

Galite rinktis įvairių terminų valstybių obligacijas, jeigu bent šiek tiek išmanote finansų rinkas. Svarbu nepamiršti rizikos: valstybė gali neišpirkti savo skolos vertybinių popierių, investuotojui lėšų gali pririnkti anksčiau nei obligacijų išpirkimo terminas. Pažymėtina, kad obligacijos kaina rinkoje kinta kasdien, tad, skolos vertybinius popierius pardavus anksčiau laiko, galima patirti nuostolių. Būtina pabrėžti, kad dabar aukštus ►

reitingus turinčių valstybių (Vokietijos, Prancūzijos) iki penkerių metų obligacijų pelningumas yra smukęs, o dabartinis pajamingumas neatsveria susidariusios infliacijos. Akivaizdu, kad, norint gauti didesnę pelningumą iš vyriausybės vertybinių popierių, tektų ilginti investavimo terminą arba rinktis šiuo metu finansines problemas sprendžiančių šalių skolos vertybinius popierius, pavyzdžiui, Ispanijos ar Italijos. Svarbu paminėti ir tai, kad didesnis pajamingumas signalizuoja apie didesnę riziką.

Turintiesiems didesnę žinių bagažą finansų rinkose patartina atkreipti dėmesį į įmonių akcijas ir įmonių skolos vertybinius popierius. Visada, prieš perkant įmonių obligacijas ar akcijas, būtina pasidomėti įmonės finansine padėtimi, koks tarptautinis reitingas suteiktas šiai įmonei, ar anksčiau įmonė yra leidusi skolos vertybinius popierius ir ar juos sėkmingai išpirkto, įvertinti jos ateities perspektyvas. Istoriskai patraukliausi sektoriai yra tie, kurie generuoja nuolatinius pinigų srautus. Pavyzdžiui, tokie gynybiniai sektoriai kaip telekomunikacijų, komunalinių paslaugų ar energetikos. Šių sektorių

bendrovių akcijos investuotojams patrauklios dėl nuolat mokamų stabilių dividendų. Investuojant į įmonių akcijas, nepatartina užsiimti prekyba, kuria siekiama lengvai pasipelnyti ir investuoti trumpam terminui, nes išlieka rizika patirti didelių nuostolių.

Rekomenduotinas laikas būtų bent penkeri metai. Prieš investuojant patartina pasikonsultuoti su finansų makleriu ar investicijų specialistu, kuris suteiks reikiamos informacijos ir pasiūlys tinkamiausią investavimo būdą kiekvienu konkrečiu atveju.

Asmenims, turintiems pakankamai santaupų, galima rinktis investicijas į nekilnojamąjį turtą. Individuali nekilnojamojo turto vertė labai didelė, todėl jam sukurti ar įsigyti, priešingai nei investicijoms į vertybinius popierius, reikia didelių pradinių investicijų. Investavimas į nekilnojamąjį turtą apima tokias grupes: komercinės patalpos (prekybos, biurų), pramoninės patalpos (gamybos ir sandėliavimo), žemės ūkis (dirbamoji žemė, miškai, fermos), gyvenamieji būstai (būstai daugiabučiuose namuose, privatūs namai). ■

KAIP PRISITAIKYTI PRIE NAUJOS INVESTAVIMO APLINKOS?

Martynas KALVAITIS
„MC Investments“ direktorius

„Žemas palūkanas už bankų indėlius lemia sumažėjęs skolinimosi poreikis rinkoje ir padidėjęs bankų priimtinos kredito rizikos laipsnis, taip pat politinės priemonės, kurių imasi valstybių vyriausybės, tvarkydamos viešuosius finansus. Kreditavimo sąlygos ir politinės priemonės, kurių imamasi tam, kad būtų suvaldyti viešieji finansai, turi įtakos turto alokacijai investiciniuose portfeliuose. Kredito krizė, šiuo metu skaičiuojanti šeš-

tus metus nuo investicijų banko „Bear Stearns“ struktūrinio kreditų fondo žlugimo 2007 m. birželį–liepą, pakeitė investuotojų ir investicinių portfelių valdytojų įpročius dviem išskirtiniais būdais. Pirma, investuotojai turėjo susitaikyti su mažesnėmis gražos perspektyvomis neapibrėžtu laikotarpiu. Antra, reikėjo prisitaikyti prie dažnai stipriai koreliuojančia vadinamos aplinkos.

Įprasti investicinio portfelio diversifikavimo būdai, kai investicinio portfelio alokaciją užtekdavo pakeisti, perskirstant investicijas iš akcijų į obligacijas ar didinant grynąjį pinigų, kaip banko indėlio, kiekį portfelyje, neveikia. Šiuo metu tik nedidelė dalis valstybių nacionalinės skolos obligacijų laikomos saugia investicine užuovėja. Grynieji pinigai turi nemažą rizikos laipsnį, be to, bankams siūlant beveik nulines palūkanas, esame neapsaugoti nuo infliacijos. Net auksas, tradiciškai naudojamas siekiant išvengti rinkos svyravimo ir kintamumo rizikos, gali atrodyti rizikingas aktyvas.

Turint omenyje ekonomikos prognozes Europos ir JAV rinkoms, kuriose investavimo perspektyvos gali išlikti ribotos, jeigu rizikos aktyvai išlaikys aukštą tarpusavio koreliacijos lygį, taip pat tai, kad besivystančioms rinkoms, kurioms priskiriama ir Lietuva, galima pasiūlyti tik ribotas galimybes uždirbti, kyla klausimas, ką daryti, kad būtų galima gauti patrauklią kapitalo grąžą.

Vienas galimų sprendimų – likvidumo auka. Investicinį portfelį alokuodamas į ne tokius likvidžius aktyvus, investuotojas gali tikėtis likvidumo premijos, tai yra papildomos grąžos, kurią jis uždirba. Tokia likvidumo grąža priklauso nuo ekonominio ciklo ir yra aukščiausia ekonomikos nuosmukio laikotarpiais. Tai lemia sumažėjęs pinigų kiekis rinkoje ir investuotojų noras pasirinkti ne tokias likvidžias investicijas. Tačiau, mažėjant investuotojų apetitui pasirinkti ne tokias likvidžias investicijas, kitaip tariant, mažėjant paklausai, tokių investicijų pasiūla rinkoje ir įvairovė didėja. ►

PREMIUM klasės vaizdo ir garso aparataūra

*Drąsa ir nuolatinis siekis
vengti kasdieniškumo ieškant tobulumo,
stebinančių ir ilgalaikių patirčių*

BANG & OLUFSEN
www.bang-olufsen.com

beola

UAB BEOLA, Aušros Vartų g. 5 / Pasazo skg, Vilnius, Lietuva. Tel. +370 (5) 212 28 00. www.beola.lt

Iš tokios pasirinkimų įvairovės galima išskirti mažo likvidumo apribotos rizikos kapitalo fondus (angl. *hedge funds*), kurie investuoja į aktyvus, neturinčius tiesiogines sąsajas su kapitalo rinkomis. Jis dar žinomi kaip alternatyvių investicijų fondai. Taip galima ne tik užsitikrinti didesnę grąžą, kurią lemia ne tokia likvidi premija, bet ir išvengti kintamumo rizikos, diversifikuojant investicinį portfelį.

Svarstant investicinio portfelio alokacijos pakeitimą, pasirenkant ne tokias likvidžias, tačiau didesnę grąžą

generuojančias investicijas, reikėtų nepamiršti, kad investicinio portfelio alokacijoje vertėtų išlaikyti keletą lygių. Vienas jų yra strateginis, dar kitaip vadinamas ilgojo laikotarpio investicijomis, kitas – taktinis, tai yra trumpojo laikotarpio, likvidesnės investicijos. Taip pat reikia įvertinti ekonomikos ciklo trukmę. Pasirinktos alternatyviosios investicijos, tokios kaip alternatyvių investicijų fondai, turėtų sudaryti svarbią, tačiau ne dominuojančią investicinio portfelio dalį.“

AUKŠTO PAJAMINGUMO AKCIJOS – PATRAUKLU

Marius ČIUŽELIS
„MC Wealth Management“ vykdomasis partneris

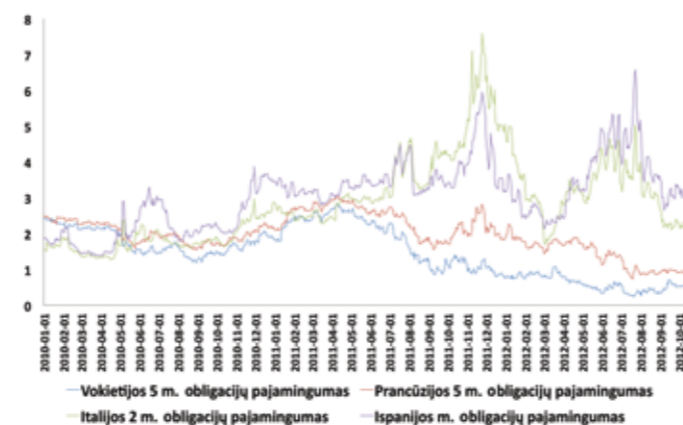
„Bankams atsisakant indėlininkų pinigų su neigiamomis palūkanomis, verta prisiminti ar atrasti kredito unijas. Daugelis bankų indėlininkų į jas žiūri įtariai, nors apsaugos lygis toks pats kaip bankuose. O palūkanos už indėlius didesnės kartais.

Jei kalbame apie kitus pinigų įdarbinimo būdus, galima atkreipti dėmesį į patrauklią investiciją – aukšto dividendinio pajamingumo akcijas. Dar geriau, jeigu įmonės balansas ir pinigų srautai yra stiprūs. Mes renkames įmones, kurios kasmet moka 10–17 proc. metinių dividendų, neretai ir kelis kartus per metus. Tai mažina akcijų svyravimo riziką.

O vadinamųjų saugių obligacijų, kurias leidžia stiprių Europos Sąjungos šalių vyriausybės, mes vengiame dėl

rekordiškai mažo pajamingumo ir tuo pačiu metu aukštų kainų. Kai kurioms savo klientų grupėms jau išpardavėme ilgalaikes obligacijas ir peršokome prie trumpalaikių, kurios daugiau atlieka grynųjų pinigų substituto funkciją. Mes įžvelgiame besiformuojančius ar jau susiformavusius burbulus, kuriuos akivaizdžiai palaiko Centrinio banko vykdoma politika.

OBLIGACIJŲ PAJAMINGUMAS

Aukšto pajamingumo įmonių obligacijos yra patrauklios, nors rizika didėja kasdien. Jų rizikos premija rekordiškai mažėja, o nepageidaujamo sprogo rizika eksponentiškai didėja. Skamba *rubiniškai*, tačiau kol kas šioje srityje sunku įžvelgti daug optimizmo.

Tad kyla natūralus klausimas – ką daryti? Bent trumpam išeitis gali būti taurieji metalai: atsargiesiems – auksas, agresyvesniems – sidabras. Bet su saikinga dailimi. Tai banaloka, todėl nepiktinaudžiaujame. Nekilnojamasis turtas – tikslingai pasirinktas ir profesionalų valdomas – taip pat įdomi alternatyva. Bet kokiu atveju norėčiau pabrėžti, kad mums didelė vertybė yra gryniesi pinigai, o kartais nedaryti jokio investicinio sprendimo arba niekur neinvestuoti gali būti geriausias sprendimas. Ypač laukiant rinkos korekcijos. Todėl stengiamės būti aktyvūs, daryti trumpus *in-out* ir vėl sėdėti su pinigais.

Tačiau, žvelgiant plačiau, tai nepritaikoma masiškai. O žvelgiant dar plačiau – labai rizikinga dalyti bendro pobūdžio patarimus, neįsigilinus į asmeninę kiekvieno situaciją: tikslus, tolerancijas, lūkesčius, procesų suvokimą ir supratimą. Būtent nuo to priklauso ir konkrečios kiekvienos piniginės investicijos – kas, kiek, kiek ilgai, už kiek ir pan.“ ■

Malonu žinoti, kad gaunu daugiau.

Programos partneriai:

Mėgaukitės gyvenimu – užsisakykite kortelę ir užsiregistruokite „Membership Rewards“ programoje.

Daugiau sužinokite www.americanexpress.lt/rewards, www.citadele.lt arba nemokamu telefonu 8 800 72 739.

„American Express“ prekės ženklas priklauso „American Express“.
„American Express“ kortele išduoda AB „Citadele“ bankas pagal „American Express“ licenciją.

Po įtemptos darbo savaitės aš nusipelniau malonių akimirklų, o su „American Express“ kortele turiu dar daugiau galimybių maloniai praleisti laisvalaikį. Už kiekvieną kortelę išleistą litą gaunu vieną programos „Membership Rewards“ tašką. Sukauptus taškus galiu panaudoti kaip noriu – apsipirkti mano mėgstamoje parduotuvėje prekybos centre ar pavakarieniauti restorane.

Mano norai dideli.
Mano kortelė juos išpildo.

